

LAUSUNTO

Helsinki 16.10.2024

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNTA

Viite: Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntopyyntö sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 12 ja 16 §:n muuttamisesta 10.10.2024.

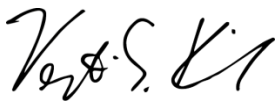
Asia: HE 132/2024 vp

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveyspoliittinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on 250 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäsenenä yli 70 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja:

erityisasiantuntija Erja Saarinen, erja.saarinen@soste.fi, 050 433 4202

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

SOSTE kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja tulla kuulluksi asiasta.

SOSTE ei kannata muutosta, mutta pitää tarpeellisena, että tehtäväkuvia, eri ammattilaisten työnjakoa ja kelpoisuuksia arvioidaan säännöllisesti. Nyt se tulee tehdä osana meneillään olevaa ammattihenkilölainsäädännön uudistamista, ei yhdelle ammattiryhmälle erikseen.

SOSTE pitää hyvänä, että sosiaalityöntekijäpulaa yritetään aktiivisesti ratkaista. Esitetty muutos saattaa kuitenkin vaikeuttaa tilannetta: Jos epäpätevien, yhä vaihtelevammalla koulutustaustalla olevien työntekijöiden määrä lisääntyy, laillistettujen sosiaalityöntekijöiden työmäärä ja työn kuormittavuus voivat kasvaa. Työ voi kapeutua juridis-byrokraattiseksi, kun sijaisilla ei ole oikeuksia tai osaamista vaatimpiin tehtäviin. Nämä seikat voivat karkottaa laillistettuja sosiaalityöntekijöitä hyvinvointialueiden tehtävistä.

Lakiesitys välittää alan ammattilaisille, opiskelijoille ja myös asiakkaille ikävän viestin: tuntuu, ettei työn vaativuutta ja laaja-alaisuutta täysin ymmärretä. Alalla vallinnut aliarvostuksen tunne voi vahvistua, mikä voi edelleen vähentää sosiaalityöntekijöiden ja sosiaalityön opiskelijoiden kiinnostusta toimia hyvinvointialueilla sosiaalityön tehtävissä.

Pätevien, vakituisten työntekijöiden rekrytointiin pitää panostaa muin keinoin.

Lainsäädännön ja etuus- ja palvelujärjestelmän tuntemus tärkeää, mutta voi vaarantua

On asiakkaan etu, että hänen asioitaan hoitaa laillistettu sosiaalityöntekijä, joka pystyy hoitamaan työn eri osa-alueet. Sosiaalipalveluita ja sosiaalityötä tarvitsevat ihmiset ovat usein monin tavoin vaikeassa elämäntilanteessa. SOSTEn jäsenjärjestöt edustavat tällaisia ihmisryhmiä, kuten suojelua ja tukea tarvitsevia lapsia, nuoria ja heidän perheitään, vammaisia ja ikääntyneitä henkilöitä sekä päihde- ja mielenterveyskuntoutujia.

Asiakas voi kuulua useampaan haavoittuvassa asemassa olevaan ryhmään. Työskentely heidän asioissaan ja heidän kanssaan vaatii hyvää ammattitaitoa ja kokonaisvaltaista työtötta. Sosiaalityöllä turvataan usein perusoikeuksien toteutuminen, mutta sillä voidaan myös puuttua perustavaa laatua oleviin oikeuksiin, kuten itsemääräämisoikeuteen ja perhe-elämän suojaan. Tämä tekee siitä eettisesti vaativaa yhteiskunnallista työtä.

Sosiaalilainsäädännön, perus- ja ihmisoikeuksien sekä etuus- ja palvelujärjestelmän tuntemus on välttämätöntä, jotta asiakas saa kaiken tarjolla olevan avun. Lainsäädäntö on sosiaalipalveluissa keskeistä ja se myös muuttuu nopeasti, mikä korostaa lainsäädäntöosaamisen tärkeyttä. Tätä asiantuntemusta eivät nyt sosiaalityön tehtäviin päteväksi sijaiseksi esitettyjen taustakoulutukset välttämättä tuota.

Asiakkaiden tilannetta vaikeuttavat myös järjestörahoituksen leikkaukset. Omia oikeuksiaan on vastaisuudessa nykyistä vaikeampaa selvittää järjestöjen neuvontakanavista, koska STEA on linjannut, että rahoitusta leikataan muun muassa järjestöjen oikeudellisesta neuvonnasta ja ammattihenkilöstölle suunnatusta koulutustoiminnasta.

Asiakkaan on tiedettävä, millä koulutuksella hänen asioitaan hoidetaan

Yhteiskunnassa vaikeimmassa asemassa olevien ihmisten palveluiden laatuun, asiakasturvallisuuteen ja itsemääräämisoikeuden kunnioittamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Asiakkaan on voitava luottaa palveluiden laatuun sekä ammattilaisten tietoon ja taitoon. Asiakkaan on tiedettävä, minkä koulutuksen saaneen ammattilaisen kanssa hän on tekemisissä. Muutosesitys lisäisi taustakoulutusten kirjoa ja asiakkaiden hämmennystä.

Asiakkaan pitää myös tietää, milloin hänellä on oikeus kieltäytyä tilapäisesti toimivan henkilön palveluista ja vaatia, että hänen asioitaan hoitaa laillistettu sosiaalityöntekijä.

Säästöt vaikuttavat epävarmoilta

Esityksen tuomat säästöt vaikuttavat epävarmoilta: Rahaa kuluu, jos vakanssit saadaan täytettyä ja sijaisille maksetaan sosiaalityöntekijän palkkaa. Kaikkialla heille ei ole maksettu pienempää palkkaa. Pienempi palkka taas ohjaisi palkkaamaan tilapäisiä työntekijöitä laillistettujen sijaan, mikä ei ole toivottava kehitys.

Kahden miljoonan leikkaus hyvinvointialueiden rahoituksesta koskisi ilmeisesti epäreilusti myös niitä hyvinvointialueita, jotka ovat pyrkineet ratkaisemaan sosiaalityöntekijäpulaa.